

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2016-10-26
Stockholm

Mål nr
M 5457-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2016-05-31 i mål nr M 2672-16, se bilaga A

KLAGANDE

S D

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Dalarnas län

2. L E

3. C W

Ombud för 2–3: D W

SAKEN

Avvisning

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1302565

Postadress

Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress

Birger Jarls Torg 16

Telefon

08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

08-561 675 59

Expeditionstid

måndag – fredag
09:00-15:00

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

S D har, som hans talan får förstås, yrkat att mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut ska upphävas och att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

L E och C W har motsatt sig ändring.

Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) har yttrat sig.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

S D har anfört i huvudsak följande.

Länsstyrelsens beslut att tillåta vissa åtgärder inom landskapsbildsskyddat område påverkar både hans och allmänhetens möjligheter att använda vägen över **L Es** och **C Ws** fastighet **X**. I beslutet har länsstyrelsen också bestämt att ett område på **L Es** och **C Ws** fastighet ska utgöra tomtplats. Den angivna tomtplatsavgränsningen utsläcker allemansrätten. Det är också så att tomtplatsavgränsningen gäller en del av fastigheten där dammutskovet till en kraftverksdamm, Enskvarnsdammen, ligger.

Kraftverksdammen hör till hans fastighet och han har ett strikt ansvar för dammens underhåll och för säkerheten kring den. Han behöver därför kunna få tillträde till området vid dammutskovet på **L Es** och **C Ws** fastighet. Eftersom den marken enligt länsstyrelsens beslut får tas i anspråk som tomt kommer **L E** och **C W** ha möjlighet att anlägga byggnader och planteringar där. Det skulle göra det svårare för honom att underhålla dammen. Länsstyrelsens beslut angår honom därmed på ett sådant sätt att han ska anses ha rätt att klaga på beslutet.

L E och C W har anfört i huvudsak följande.

Den tomtplatsavgränsning som länsstyrelsen bestämt berör inte dammutskovet. Kojan som är tänkt att flyttas till aktuellt område kommer att placeras tolv meter från dammen. De sköter själva om Enskvarnsdammens strand på sidan mot deras fastighet. Mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut är korrekt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om S D har rätt att klaga på länsstyrelsens tillståndsbeslut rörande vissa åtgärder på fastigheten X som omfattas av förordnande om landskapsbildsskydd. Länsstyrelsen har i sitt beslut även angett i vilken utsträckning del av fastigheten får tas i anspråk som tomt.

Som mark- och miljödomstolen angett syftar reglerna om landskapsbildsskydd till att skydda så kallade allmänna intressen och utgångspunkten är därför att S D inte har rätt att klaga på länsstyrelsens tillståndsbeslut. Mark- och miljööverdomstolen ansluter sig även till mark- och miljödomstolens bedömning att den rätt till väg på fastigheten X som S D har enligt vägservitut inte kan anses innebära att han berörs av beslutet på ett sådant sätt att han har rätt att klaga på det.

S D har gjort gällande att beslutet angår hans rätt även genom att den tomtplatsavgränsning som anges i beslutet påverkar hans möjlighet att underhålla dammanläggningen vid fastighetsgränsen till X. Den som är skyldig att underhålla en vattenanläggning har enligt 28 kap. 11 § miljöbalken rätt att, mot ersättning för eventuell skada och intrång, nyttja annans mark eller annat utrymme för de arbeten eller åtgärder som behövs för att underhållsskyldigheten ska kunna fullgöras. Den rättighet som bestämmelsen tillförsäkrar S D påverkas inte av att länsstyrelsen angett att området närmast dammanläggningen på L Es och C Ws fastighet får tas i anspråk som tomtplats. S Ds rättsliga ställning berörs därför inte genom tomtplatsavgränsningen på ett sådant sätt att han har rätt att klaga på länsstyrelsens beslut. Inte heller ger det som S D

anfört angående tomtplatsavgränsningens inverkan på allemansrätten honom klagorätt mot beslutet.

S Ds överklagande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Mikael Hagelroth och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, samt tf. hovrättsassessorn Elena Landberg.

Föredragande har varit Johan Erlandsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2016-05-23
Handläggning i
parternas utvärdering

Aktbilaga 32
Mål nr M 2672-16

RÄTTEN

Chefsrådmannen Ylva Osvald, ordförande, och tekniska rådet Annika Billstein Andersson

FÖREDRAGANDE TILLIKA PROTOKOLLFÖRARE

Beredningsjuristen Alexandra Venander

KLAGANDE/MOTPARTER

1. S D

2. S G

3. L E

4. C W

Ombud för 3 och 4: D W

MOTPART

Länsstyrelsen i Dalarnas län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslut 2016-04-06 i ärende nr 521-6784-2015, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Tillstånd att uppföra byggnader på fastigheten Rättvik X inom område med landskapsbildsskydd; nu fråga om klagorätt m.m.

Målet föredras och mark- och miljödomstolen antecknar följande.

Efter ansökan från L E och C W meddelade Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) i det överklagade beslutet tillstånd för uppförande av tre byggnader på fastigheten Rättvik X inom ett område som omfattas av landskapskapsbildsskydd.

S D, S G, L E och C W har överklagat länsstyrelsens beslut.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

S D och **S G** har yrkat, som de får förstås, att mark- och miljödomstolen ska upphäva beslutet. **S D** och **S G** har också yrkat att domstolen ska hålla syn på stället. **S D** har slutligen yrkat att domstolen ska besluta om inhibition av länsstyrelsens beslut i den del beslutet rör tillstånd att uppföra koja med väggväxthus.

L E och **C W** har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska besluta i första hand att tomtplatsavgränsning inte ska göras, i andra hand att tomtplatsen inte ska vara tudelad. De har vidare yrkat att **S D**s och **S G**s överklaganden ska avvisas.

S D, ägare till fastigheten **Y**, har till stöd för sin talan, såvitt nu är av intresse, anfört sammanfattningsvis följande.

Länsstyrelsens beslut försvårar för allmänheten att passera över fastigheten **X** på skogsbilvägen och utmed strandkanten. Strandområdet privatiseras ytterligare och mark som är allemansrättsligt tillgängligt kommer att undantas.

Det har till förmån för hans fastighet inrättats två servitutsvägar som belastar fastigheten **X**. Att servitutsvägarna kan användas är av betydelse för att den uthyrningsverksamhet som bedrivs på den härskande fastigheten kan fortsätta. Underlaget till länsstyrelsens beslut är otydligt när det gäller placering av den s.k. kojan med väggväxthus. Placeringen kan ytterligare försvåra användandet av servitutsvägen. Kojans placering nära såväl servitutsväg som strandkant innebär att allmänheten uppfattar hela fastigheten som en hemfridszon. Det är av betydelse att den fria siktlinjen som skogs-bilvägen idag erbjuder över fastigheten inte bryts eftersom detta kan påverka allmänhetens uppfattning av om det är tillåtet att passera över fastigheten. Den ursprungliga sträckningen av vägen får inte ändras.

Det finns även planer på att söka servitut för den norra delen av skogsbilvägen för att säker-ställa passage över fastigheten **X** för fordonstrafik norrut. Även andra fastighetsägare har behov av att kunna använda skogsbilvägen för trafik, varför det får anses direkt olämpligt att tillåta en förändring av vägsträckningen. En omläggning av väg-

sträckningen försvårar även planerna på att inrätta en gemensamhetsanläggning för vägarna i området. Det är därför viktigt att vägsträckningen inte ändras eftersom den idag är ändamålsenlig. Skulle en byggnad placeras på skogsbilvägen påverkas aktuella rättigheter och framtida planer.

Tomtplatsbestämningen omfattar även området närmast Enskvarnsdammens utskov. En sådan avgränsning innebär att skötsel och framtida underhåll av dammen försvåras. I denna del är länsstyrelsens beslut så oklart att det inte går att avgöra om dammanläggningen berörs eller ej. Dammanläggningen ska hållas fri från hinder intill minst fem meters avstånd.

Länsstyrelsens beslut är dessutom en grundläggande och förberedande del av ett beslut om bygglov. Ägare av grannfastigheter har rätt att överklaga beslut om bygglov och därmed ett beslut som det nu aktuella.

Det är angeläget ur allemansrättslig synpunkt att människor även i framtiden kan passera längs med stranden och på skogsvägen. Det aktuella tillståndet och tomtplatsbestämningen privatiserar i praktiken hela vägområdet och stranden.

Skyddet för landskapsbilden är inrättat för att skydda de stora naturvärden och de synnerligen goda förutsättningarna som råder för friluftsliv i området. Inte minst av detta skäl är det angeläget att befintliga, och sedan urminnes tider, använda skogsvägar hålls öppna.

S G, ägare till fastigheten **Z**, har till stöd för sin talan, såvitt nu är av intresse, anfört sammanfattningsvis följande.

Den servitutsväg som inrättats till förmån för hans fastighet och som går över fastigheten **X** kan komma att blockeras på grund av flytten av byggnaderna. Den skogsbilväg som går över fastigheten **X** måste behållas i sin nuvarande sträckning och bredd och passagemöjligheten måste finnas kvar utan hinder. Tomt-platsbestämningen bör endast avse det område som fastighetsägaren tidigare hävdade innan för nu borttagna stängsel och staket m.m. Bebyggelsen närmast kvarndammen medför att fastigheten uppfattas av allmänheten som en enda obruten tomt. Tidigare har det varit att

gå på vägen och längs med stranden. Likaså är länsstyrelsens tomtplatsbestämning norrut omotiverad eftersom detta område tidigare aldrig hävdats som tomt.

L E och C W har anfört bl.a. att **S D** och **S G** inte kan anses vara sakägare, och därmed inte ha klagorätt, eftersom länsstyrelsens beslut endast avser en prövning av allmänna intressen och eftersom de aktuella servitutsvägarna inte kommer att påverkas.

Mark- och miljödomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas 2016-05-31)

Slut

1. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandena om syn på stället.
2. Mark- och miljödomstolen avvisar **S D**s och **S G**s överklaganden.

Skäl

Syn

Enligt 3 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska mark- och miljödomstolen hålla syn på stället om det behövs. Av förarbetena framgår att bedömningen av om syn behöver hållas får utgå från målets beskaffenhet och från de utredningsåtgärder som vidtagits i målet i övrigt, se prop. 2009/10:215, s. 204. Den fråga domstolen nu prövar är frågan om **S D** och **S G** har rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Domstolen finner det inte behövligt att för den prövningen hålla syn på platsen. **S D**s och **S G**s yrkande om syn ska därför avslås.

Klagorätt

Överklagbara domar eller beslut får överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot, se 16 kap. 12 § första stycket 1 miljöbalken. En förutsättning för klagorätt är att klaganden berörs av beslutet, dvs. att beslutet antingen påverkar vederbörandes rättsställning eller berör ett intresse som på något sätt är erkänt av rättsordningen (se prop. 1997/98:45, del 1, s. 483). Vid bedömningen av klagorättens

omfattning har en avgörande betydelse lagts vid vad som bedömts vara det skyddsvärda intresset med den rättsregel som varit aktuell vid prövningen. Om syftet med regeln är att skydda allmänna intressen har enskilda regelmässigt inte ansetts ha klagorätt (se t.ex. MÖD 2013:32). Klagorätt kan dock föreligga för den som har en särskild rätt, genom t.ex. servitut, till den fastighet som berörs av ett beviljat tillstånd, om beslutet negativt påverkar dennes rättsställning, exempelvis genom att det inskränker möjligheterna att använda rättigheten (se t.ex. MÖD 2008:33). Förekomsten av en särskild rättighet till den fastighet som berörs av ett tillstånd enligt landskapsbildsförordnande är alltså inte ensam avgörande för om klagorätt ska anses föreligga, utan det måste också visas att rättighetshavarens möjligheter att utnyttja sin rättighet har inskränkts till följd av det beviljade tillståndet.

Vad länsstyrelsen har prövat i det överklagade beslutet är om tillstånd kan ges för flytt och uppförande av byggnader i ett område som omfattas av ett landskapsbildsförordnande. Prövningen sker med utgångspunkt i de bestämmelser som rör naturreservat, se 7 kap. 4–7 §§ miljöbalken och 9 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. Eftersom de intressen som dessa regler syftar till att skydda i sin helhet är s.k. allmänna intressen är utgångspunkten att S D och S G inte har rätt att klaga på länsstyrelsens beslut. De har emellertid, förutom omständigheter som hänför sig till allmänna intressen, också anfört att nyttjandet av de servitutsvägar som belastar fastigheten X till förmån för deras respektive fastighet kan komma att inskränkas till följd av det meddelade tillståndet och att beslutet därmed har gått dem emot. S D har också anfört att också hans dammanläggning vid Enskvarnsdammen kan komma att beröras på så sätt att underhåll och reparation av anläggningen försvåras eller skötseln förhindras.

Ett tillstånd enligt landskapsbildsförordnande innebär endast att bestämmelserna om landskapsbildsskydd inte förbjuder åtgärderna i fråga. Tillståndsbeslutet ger däremot inte L E och C W rätt att placera byggnaderna på ett sätt som inskränker S Ds och S Gs rätt att använda vägarna i enlighet med de servitut som ostridigt gäller till förmån för deras fastigheter. Den karta som fogats till länsstyrelsens beslut anger inte någon exakt placering av de aktuella byggnaderna och L E och C W har bestritt att vägarna kommer att beröras av tillståndet. Skulle trots detta en eller flera av byggnaderna placeras på ett sådant sätt att

S Ds och S Gs möjlighet att använda vägarna skulle inskränkas, har de möjlighet att få saken prövad i annan ordning, t.ex. genom att ansöka om handräckning. Inte heller kan det beviljade tillståndet anses ge L E och C W rätt att ändra sträckningen av vägarna. För detta torde krävas en ny lantmäteriförrättning.

Mot denna bakgrund finner mark- och miljödomstolen att det S D och S G anfört om vägservitutet inte kan anses innebära att de visat att de berörs av tillståndsbeslutet på ett sådant sätt att de ska tillerkännas klagorätt. Inte heller i övrigt har S D och S G visat att deras rättsliga ställning berörs på sådant sätt att de får anses ha klagorätt när det gäller frågan om landskapsbildsskydd. S Ds och S Gs överklaganden ska därför avvisas.

Med denna utgång saknas skäl för domstolen att pröva S Ds yrkande om inhibition.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 430)

Överklagande senast den 21 juni 2016.

Alexandra Venander
Protokollet uppvisat/